מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשע"ח, 2018
מספר השאלון: 904441
לנבחנים אקסטרניים — 05
נספח: תוכנית הלימודים (לשאלון 05 בלבד)

ספרות עברית וכללית

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמישה פרקים.

פרק ראשון — שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה־20)
פרק שני — סיפור קצר
פרק שלישי — רומאן ונובלה
פרק רביעי — דרמה
פרק חמישי — שיר שלא נלמד

משלושת הפרקים הראשונים יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק — 28 נקודות).
הפרק הרביעי (דרמה — 28 נקודות) והפרק החמישי (שיר שלא נלמד — 16 נקודות) הם **חובה**.
עליך לענות על השאלות שבהם לפי ההוראות בכל פרק.

ג. חומר עזר מותר בשימוש:
(1) לנבחנים אינטרניים: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.
(2) לנבחנים אקסטרניים: תכנית הלימודים המצורפת.

ד. הוראות מיוחדות:
(1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
(2) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
(3) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.
(4) שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון — שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה־20)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מן השאלות 1-20:
על שאלה אחת משירת ימי הביניים **או** משירת ביאליק (שאלות 1-6)
ועל שאלה אחת משירת המחצית הראשונה של המאה ה־20 **או** משירת המחצית השנייה של המאה ה־20 (שאלות 7-20) (לכל שאלה — 14 נקודות).

ענה על אחת מן השאלות 1-6.

שירת ימי הביניים

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הַיָּם בֵּינִי וּבֵינָךְ / שמואל הנגיד

הַיָּם בֵּינִי וּבֵינָךְ / וְלֹא אֶטֶה לְחַלּוֹתְךָ
וְלֹא אָרוּץ בְּלֵב חָרֵד / וְאֵשֵׁב עַל קְבוּרָתְךָ?
אֶמֶת, אִם אֶעֱשֶׂה כָזֹאת / אֶהִי בּוֹגֵד בְּאַחְוָתְךָ!
אֲהָהּ, אָחִי, אֲנִי יוֹשֵׁב / עֲלֵי קִבְרְךָ לְעֻמָּתְךָ,
לְךָ מַכְאוֹב בְּתוֹךְ לִבִּי / כְּמַכְאוֹבִי בְּמִיתָתְךָ.
וְאִם אֶתֵּן לְךָ שָׁלוֹם – / וְלֹא אֶשְׁמַע תְּשׁוּבָתְךָ,
וְלֹא תֵצֵא לְפָגְשֵׁנִי / בְּיוֹם בּוֹאִי לְאַדְמָתְךָ,
וְלֹא תִשְׂחַק בְּקִרְבָתִי / וְלֹא אֶשְׂחַק בְּקִרְבָתְךָ,
וְלֹא תִרְאֶה תְמוּנָתִי / וְלֹא אֶרְאֶה תְמוּנָתְךָ,
לְמַעַן כִּי שְׁאוֹל בֵּיתְךָ / וּבַקֶּבֶר מְעוֹנָתְךָ –
בְּכוֹר אָבִי וּבֶן אִמִּי, / שְׁלוֹמִים לָךְ בְּאַחֲרִיתְךָ,
וְרוּחַ אֵל תְּהִי נָחָה / עֲלֵי רוּחֲךָ וְנִשְׁמָתְךָ!
אֲנִי הוֹלֵךְ לְאַרְצִי, כִּי / בְּאֶרֶץ סָגְרוּ אוֹתְךָ.
וְאָנוּם עֵת וְאִיחַל עֵת – / וְאַתְּ לָעַד בְּנוּמָתְךָ,
וְעַד בּוֹא יוֹם חֲלִיפָתִי / בְּלִבִּי אֵשׁ פְּרִידָתְךָ!

כיצד המתח בין קִרבה לריחוק מעוצב בשיר? הסבר והדגם את דבריך.

בתשובתך כתוב גם על התרומה של השאלה הרטורית בפתיחת השיר לעיצוב מתח זה.

/המשך בעמוד 3/

.2 קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

מְלִיצָתִי בְּדַאְגָתִי הֲדוּפָה / ר' שלמה אבן־גבירול

מְלִיצָתִי בְּדַאְגָתִי הֲדוּפָה / וְשִׂמְחָתִי בְּאַנְחָתִי דְחוּפָה,
וְאִם אֶרְאֶה שְׂחוֹק – יִבְכֶּה לְבָבִי / לְחַיָּתִי שְׁהִיא מִנִּי קְטוּפָה.
"יְדִידִי, הַלְּבָן עֶשֶׂר וְשִׂשָּׂה / סְפֹד וּבְכוֹת עֲלֵי יוֹם הָאֲסִיפָה –
אֲשֶׁר הָיָה לְהִמָּשֵׁךְ בְּיַלְדוּת / בְּלֶחִי כַּחֲבַצֶּלֶת שְׁזוּפָה?"
5 שִׁפָּטַנִי לְבָבִי מִנְּעוּרַי / וְעַל כֵּן הָיְתָה נַפְשִׁי כְּפוּפָה,
וְשָׂם הַבִּין וְהַמּוּסָר מְנָתוֹ / וְנַפְשִׁי הַחֲרוּצָה שָׂם קְצוּפָה.
"וּמַה בֶּצַע בְּהִתְקַצֵּף? אֲבָל דֹּם / וְקַוֵּה, כִּי לְכָל מַכָּה תְּרוּפָה!
וּמַה יּוֹעִיל בְּכוֹת עַל הַמְּצוֹקִים / וּמָה יּוֹעִיל לִדְמִעָה הָעֲרוּפָה?"
וּמָה אוֹחִיל וְעַד כַּמָּה אֲיַחֵל – / וְהַיּוֹם עוֹד וְלֹא מָלְאָה תְּקוּפָה?
10 וְטֶרֶם בּוֹא צְרִי גִלְעָד – וְיָמוּת / אֱנוֹשׁ נִכְאָב אֲשֶׁר נַפְשׁוֹ נְגוּפָה.

פרש בתים 5-6 בשיר, והסבר כיצד בתים אלה משקפים את מצבו הנפשי של המשורר, כפי שהוא בא לידי ביטוי לאורך השיר.

/המשך בעמוד 4/

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

חֵי אַהֲבָה / טדרוס אבולעפיה

בית 1 חֵי אַהֲבָה, צִפֳּרִים, עוּפוּ אֶלֵי אוֹהֲבִים
וּשְׂאוּ שְׁלוֹם כּוֹאֲבִים תּוֹךְ בּוֹר כְּלוּא יוֹשְׁבִים,

בית 2 בִּי תֹּאמְרוּ כִּי רְעֵבִים הֵם צְמֵאִים, אֲבָל
לֶחֶם דְּמָעוֹת וְדַם לֵב אוֹכְלִים שׁוֹאֲבִים,

בית 3 יוֹשְׁבִים בְּבוֹר מַאֲפֵל שָׁפֵל כְּנֵפֶל, וּבֵין
פַּרְעוֹשׁ וְיִתּוֹשׁ וְכִנִּים לוֹהֲטִים שׁוֹכְבִים.

בית 4 חַיּוֹת קְטַנּוֹת אֲשֶׁר לֹא נִקְרְאוּ עוֹד בְּשֵׁם
מִשְׁתַּקְשְׁקִין שָׁם כְּמוֹ חוֹשְׁקִים בְּעֵת עוֹגְבִים,

בית 5 יִשְׁרֹק זְבוּב לַדְּבוֹרָה שָׁם, וְשֵׁן יַחֲרֹק
עַכְבָּר, וְיַחְדָּו עֲלֵי נֶפֶשׁ וְגוּף אוֹרְבִים.

בית 6 הַנּוֹגְשִׁים צוֹרֲרִים אָצִים, וְהַשּׁוֹטְרִים
צָוּוּ לְבַל יִתְּנוּ לֶחֶם וְהָעוֹרְבִים.

כיצד המשורר מעצים את תיאור הסבל של הכלואים בבית הסוהר מצד אחד, וכיצד הוא מרכך את תיאור הסבל הזה מצד אחר? הסבר והדגם את דבריך.

/המשך בעמוד 5/

שירת ביאליק

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

הַכְנִיסִנִי תַּחַת כְּנָפֶךָ / חיים נחמן ביאליק

בית 1
הַכְנִיסִנִי תַּחַת כְּנָפֶךָ,
וַהֲיֵי לִי אֵם וְאָחוֹת,
וִיהִי חֵיקֵךָ מִקְלַט רֹאשִׁי,
קַן־תְּפִלּוֹתַי הַנִּדָּחוֹת.

בית 2
וּבְעֵת רַחֲמִים, בֵּין־הַשְּׁמָשׁוֹת,
שְׂחִי וַאֲגַל לָךְ סוֹד יִסּוּרָי:
אוֹמְרִים, יֵשׁ בָּעוֹלָם נְעוּרִים –
הֵיכָן נְעוּרָי?

בית 3
וְעוֹד רָז אֶחָד לָךְ אֶתְוַדֶּה:
נַפְשִׁי נִשְׂרְפָה בְּלַהֲבָה;
אוֹמְרִים, אַהֲבָה יֵשׁ בָּעוֹלָם –
מַה־זֹּאת אַהֲבָה?

בית 4
הַכּוֹכָבִים רְמוּ אוֹתִי,
הָיָה חֲלוֹם – אַךְ גַּם הוּא עָבָר;
עַתָּה אֵין לִי כְּלוּם בָּעוֹלָם –
אֵין לִי דָּבָר.

בית 5
הַכְנִיסִנִי תַּחַת כְּנָפֶךָ,
וַהֲיֵי לִי אֵם וְאָחוֹת,
וִיהִי חֵיקֵךָ מִקְלַט רֹאשִׁי,
קַן־תְּפִלּוֹתַי הַנִּדָּחוֹת.

א. הסבר את שתי השורות המסיימות את הבית השני בשיר ואת שתי השורות המסיימות את הבית השלישי בשיר, וכתוב מהי תרומתן לבניית משמעות השיר. (9 נקודות)

ב. אם גם אתה שואל את השאלה "מה זאת אהבה?", האם אתה שואל אותה מאותן הסיבות שבגללן המשורר שואל שאלה זו? הסבר והדגם את דבריך. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

צִפֹּרֶת / חיים נחמן ביאליק

כָּל־הָעוֹלָם טוֹבֵעַ בָּאוֹר וּבַשִּׁיר,
אוֹצְרוֹת חַיִּים לֹא־שְׁעַרְתִּים מִסָּבִיב מִתְרַחֲשִׁים,
וּבַמִּשְׁעוֹל הַנִּמְתָּח בֵּין יַעַר וָנִיר
שְׁנֵינוּ הוֹלְכִים וּמַחֲשִׁים.
אָנוּ הוֹלְכִים וְהוֹלְכִים, לִשְׁבִילֵנוּ אֵין קֵץ,
אֲפָפוּנוּ שִׁבֳּלִים, כִּתְּרוּנוּ צִפֳּרוֹת,
וּבַחֲנִיתוֹת שֶׁל־זָהָב יִפְּגְּעֻנוּ כָּל־עֵץ
וּבְצֶאֱלֵי צַמָּרוֹת.

הַדְּמוּת כְּרוּב אִם עָב קַלָּה בְּרוּם עוֹלָם רִפְרֵפָה?
אַךְ גַּם־הִיא חִישׁ הִפְלִיגָה לִמְדִינַת הַיָּם –
וְאֶת־הִרְהוּרִי הַטָּהוֹר כָּמוֹהָ וָרָם
נָשְׂאָה עִמָּהּ לָנֶצַח עַל־כְּתֵפָהּ.
וְשׁוּב זֹהַר רָקִיעַ, וְשׁוּב תְּכֵלֶת בְּלִי־סוֹף,
אַתְּ הוֹלֶכֶת בְּרֹאשׁ וַאֲנִי כָרוּךְ אַחֲרָיִךְ,
וּבְקָמוֹתָיו הַמְּלֵאוֹת הִשְׁתָּרַע הַנּוֹף,
וְהַכֹּל בָּהִיר בּוֹ כְּמוֹ בְעֵינָיִךְ.

רֶגַע אֶחָד לִי נִדְמָה: בַּיַּעַר הַלָּז,
הַמַּאֲפִיל וּמַשִּׁיב צִנָּתוֹ עָלֵינוּ,
גָּנוּז מַטְמוֹן מִסְתָּרִים, הַמְשֻׁמָּר מֵאָז
וּמֵעוֹלָם לִשְׁנֵינוּ –
פִּתְאֹם רָחֲפָה הַקָּמָה – וּמִפֶּה אֵלֵי־פֶה
עָבַר רֶטֶט קַרְנַיִם עַל־פְּנֵי הָאוֹקְיָנוֹס.
הוֹ, מִי הִשְׁלִיג עָלֵינוּ – וּבְשֶׁפַע כָּזֶה,
חֵיל צִפֳּרוֹת לְבָנוֹת?

וְהִנֵּה נִקְלְעָה צִפֹּרֶת כְּפֶרַח בִּקְצֵה
שְׂעַר מַחְלַפְתֵּךְ הַמְּפַזֶּזָה עַל־הַמַּחְגֹּרֶת,
וּכְמוֹ רָמְזָה לִי: בָּחוּר, קוּם שְׁקָה־לָהּ, וּדְמֵה
אֵלַי הַצִּפֹּרֶת!
אוּלָם אַתְּ – הַהִרְגַּשְׁתְּ בַּצִּפֹּרֶת וָבִי?
הַהִרְגַּשְׁתְּ, כִּי גַּם־נַפְשִׁי נִתּוּנָה בַּשְּׁבִי,
וּמְפַרְפֶּרֶת וּתְלוּאָה, וּמְצַפָּה לִישׁוּעָה
בְּמַחְלַפְתֵּךְ הַקְּלוּעָה?

וּבְעֵינַיִךְ שׁוּב אָצִיץ וַאֲבַקֵּשׁ שָׁם תְּשׁוּבָה –
וּכְבַתְּחִלָּה הֵן צְנוּעוֹת, שְׁתֵּי יוֹנֵי הַחֵן;
מַה־לִּי צְנִיעוּת עֵינַיִךְ – וּמַחְלַפְתֵּךְ מְשׁוּבָה,
הִיא אוֹמֶרֶת לִי: הֵן!
מַהֲרִי, מַהֲרִי, אֲחוֹתִי, נָבוֹאָה הַיַּעֲרָה,
תַּחַת חֻפַּת אֲשֵׁרָיו לָךְ כָּל־נַפְשִׁי אָפִיקָה,
וְאֶת־כָּל־אַהֲבָתִי הַתְּלוּיָה בְשַׂעֲרָה
נָמִית שְׁנֵינוּ בִּנְשִׁיקָה.

א. תאר את מוטיב מחלפות השיער בשיר, והסבר את תרומתו לבניית משמעות השיר. (9 נקודות)

ב. בחר מן השיר תיאור של חיזור שנגע לליבך או תיאור של חיזור שמקומם אותך, והסבר מדוע בחרת דווקא בתיאור הזה. הדגם את דבריך. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

עִם דִּמְדּוּמֵי הַחַמָּה / חיים נחמן ביאליק

עִם דִּמְדּוּמֵי הַחַמָּה אֶל־הַחַלּוֹן נָא־גֹשִׁי
וְעָלַי הִתְרַפָּקִי,
לִפְתִי הֵיטֵב צַוָּארִי, שִׂימִי רֹאשֵׁךְ עַל־רֹאשִׁי –
וְכֹה עִמִּי תִּדְבָּקִי.

הֵם הָאִיִּים הָרְחוֹקִים, הָעוֹלָמוֹת הַגְּבֹהִים
זוּ בַחֲלוֹמוֹת רְאִינוּם;
שֶׁעָשׂוּנוּ לְגֵרִים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם,
וְחַיֵּינוּ – לְגֵיהִנֹּם.

וּמְחֻשָּׁקִים וּדְבֵקִים, אֶל־הַזֹּהַר הַנּוֹרָא
דּוּמָם נִשָּׂא עֵינֵינוּ;
וְשִׁלַּחְנוּ לַחָפְשִׁי עַל־פְּנֵי יַמֵּי הָאוֹרָה
כָּל־הִרְהוּרֵי לִבֵּנוּ.

הֲמָה אֵיֵּי־הַזָּהָב זוּ צָמֵאנוּ אֲלֵיהֶם
כְּאֶל אֶרֶץ מוֹלֶדֶת;
שֶׁכָּל־כּוֹכְבֵי הַלַּיִל רָמְזוּ לָנוּ עֲלֵיהֶם
בְּאוֹר קֶרֶן רוֹעֶדֶת.

וְהִתְנַשְּׂאוּ לַמָּרוֹם בִּיעָף שׁוֹקֵק כַּיּוֹנִים,
וּבַמֶּרְחָק יַפְלִיגוּ, יֹאבֵדוּ;
וְעַל־פְּנֵי רֶכְסֵי אַרְגָּמָן, אֵיֵּי־זֹהַר אַדְמוֹנִים,
בִּיעָף דּוּמָם יֵרֵדוּ.

וַעֲלֵיהֶם נִשְׁאַרְנוּ בְּלִי־רֵעַ וְעָמִית
כִּשְׁנֵי פְרָחִים בַּצִּיָּה;
כִּשְׁנֵי אֹבְדִים הַמְבַקְּשִׁים אֲבֵדָה עוֹלָמִית
עַל־פְּנֵי אֶרֶץ נָכְרִיָּה.

א. תמונת האוהבים בבית הראשון בשיר מעוררת ציפייה, אך בהמשך השיר הציפייה אינה מתממשת.

האם אתה מסכים עם קביעה זו? הסבר והדגם את דבריך. (9 נקודות)

ב. בחר מן השיר תמונה שנגעה לליבך, והסבר מדוע בחרת בה. הדגם את דבריך. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

ענה על אחת מן השאלות 7-20.

שירת המאה ה־20

שירת המחצית הראשונה של המאה ה־20

שירת לאה גולדברג

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הַאֻמְנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בִּסְלִיחָה וּבְחֶסֶד / לאה גולדברג

הַאֻמְנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בִּסְלִיחָה וּבְחֶסֶד,
וְתֵלְכִי בַּשָּׂדֶה וְתֵלְכִי בּוֹ כַּהֵלֶךְ הַתָּם,
וּמַחְשׁוֹף כַּף־רַגְלֵךְ יִלָּטֵף בַּעֲלֵי הָאַסְפֶּסֶת,
אוֹ שִׁלְפֵי־שִׁבֳּלִים יִדְקְרוּךְ וְתִמְתַּק דְּקִירָתָם.

אוֹ מָטָר יַשִּׂיגֵךְ בַּעֲדַת טִפּוֹתָיו הַדּוֹפֶקֶת
עַל כְּתֵפַיִךְ, חָזֵךְ, צַוָּארֵךְ, וְרֹאשֵׁךְ רַעֲנָן.
וְתֵלְכִי בַּשָּׂדֶה הָרָטֹב וְיִרְחַב בָּךְ הַשֶּׁקֶט
כָּאוֹר בְּשׁוּלֵי הֶעָנָן.

וְנָשַׁמְתְּ אֶת רֵיחוֹ שֶׁל הַתֶּלֶם נָשֹׁם וְרָגֹעַ,
וְרָאִית אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בִּרְאִי־הַשְּׁלוּלִית הַזָּהֹב,
וּפְשׁוּטִים הַדְּבָרִים וְחַיִּים, וּמֻתָּר בָּם לִנְגֹּעַ,
וּמֻתָּר, וּמֻתָּר לֶאֱהֹב.

אַתְּ תֵּלְכִי בַּשָּׂדֶה. לְבַדֵּךְ. לֹא נִצְרֶבֶת בְּלַהַט
הַשְּׂרֵפוֹת, בַּדְּרָכִים שֶׁסָּמְרוּ מֵאֵימָה וּמִדָּם.
וּבְיֹשֶׁר־לֵבָב שׁוּב תִּהְיִי עֲנָוָה וְנִכְנַעַת
כְּאַחַד הַדְּשָׁאִים, כְּאַחַד הָאָדָם.

בימי מלחמה אסור [...] לשכוח את הערכים האמיתיים של החיים [...] לעולם יהא שדה שיבולים טוב ויפה משממה, שעברו עליה הטנקים.

(לאה גולדברג, "על אותו נושא עצמו", **השומר הצעיר**, 8.9.1939)

הסבר והדגם כיצד דברים אלה של המשוררת באים לידי ביטוי בשיר זה.

/המשך בעמוד 9/

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אֹרֶן / לאה גולדברג

בית 1 כָּאן לֹא אֶשְׁמַע אֶת קוֹל הַקּוּקִיָּה.
כָּאן לֹא יַחְבֹּשׁ הָעֵץ מִצְנֶפֶת שֶׁלֶג,
אֲבָל בְּצֵל הָאֳרָנִים הָאֵלֶּה
כָּל יַלְדוּתִי שֶׁקָּמָה לִתְחִיָּה.

בית 2 צִלְצוּל הַמְּחָטִים: הָיֹה הָיָה –––
אֶקְרָא מוֹלֶדֶת לְמֶרְחַב־הַשֶּׁלֶג,
לְקֶרַח יְרַקְרַק כּוֹבֵל הַפֶּלֶג,
לִלְשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה.

בית 3 אוּלַי רַק צִפֶּרֵי־מַסָּע יוֹדְעוֹת –
כְּשֶׁהֵן תְּלוּיוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם –
אֶת זֶה הַכְּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמּוֹלָדוֹת.

בית 4 אִתְּכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְּתִּי פַּעֲמַיִם,
אִתְּכֶם אֲנִי צָמַחְתִּי, אֳרָנִים,
וְשָׁרָשַׁי בִּשְׁנֵי נוֹפִים שׁוֹנִים.

בבית השני בשיר נזכרת המילה "מולדת", ואילו בבית השלישי נזכרות "שתי המולדות".

על פי השיר כולו, הסבר והדגם כיצד המשוררת מתמודדת עם המתח בין מולדת אחת לשתי מולדות.

/המשך בעמוד 10/

9. לפניך סונט ב מתוך מחזור הסונטים: "שִׁירֵי אַהֲבָה מִסֵּפֶר עַתִּיק" מאת לאה גולדברג (המתחיל במילים **"וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֶלָּא זֹהַר"**), קרא אותו וענה על השאלה שאחריו.

וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֶלָּא זֹהַר
עָנָן שֶׁל הַשְׁכָּמָה בִּרְחוֹב כַּפְּרִי
וְלִבְלוּבוֹ שֶׁל גַּן בְּטֶרֶם פְּרִי
בְּלֹבֶן תִּפְרַחְתּוֹ יְפַת־הַתֹּאַר.

וּמַה מְּאֹד צָחַקְתָּ בְּאָמְרִי
כִּי אֶל הַשַּׁחַר הֶעָנֹג כַּוֶּרֶד
אֶקְרַב וְאֶקְטְפֶנּוּ לְמַזְכֶּרֶת
וְאֶשְׁמְרֶנּוּ בֵּין דַּפֵּי סִפְרִי.

אֶת זְרוֹעֲךָ נָשָׂאתָ, הֲתִזְכֹּר?
וַהֲנִידוֹתָ אַט עֲנַף תַּפּוּחַ,
וְעַל רֹאשִׁי יָרַד מָטָר צָחֹר.

מֵאֲחוֹרֵי גַּבְּךָ הַכְּפָר נֵעוֹר,
הַחַלּוֹנוֹת נִצְטַלְּצְלוּ עִם רוּחַ –
וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֶלָּא אוֹר.

בשיר זה מתואר האושר שבהתאהבות בצד החשש שאושר זה יבוא אל קצו.

הסבר והדגם קביעה זו.

/המשך בעמוד 11/

.10 קרא את מחזור השירים (שירים א-ג) שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הִסְתַּכְּלוּת בִּדְבוֹרָה / לאה גולדברג

א

בְּרִבּוּעַ חַלּוֹן מוּאָר –
עַל שִׁמְשָׁה, מִבַּחוּץ,
צְלָלִית שֶׁל דְּבוֹרָה
כִּמְעַט אֵין לִרְאוֹת אֶת כְּנָפֶיהָ.

הֲפוּכָה.
גּוּף צָר.
שֵׁשׁ רַגְלַיִם דַּקּוֹת –
בְּגִלּוּי עֵירֹם,
בְּאִיּוּם מְכֹעָר
זוֹחֶלֶת דְּבוֹרָה.

אֵיךְ נַכְּתִּיר אוֹתָהּ בְּדִבְרֵי שִׁירָה?
אֵיךְ נָשִׁיר וּמָה?
יָבוֹא יֶלֶד קָטָן וְיֹאמַר:
הַמַּלְכָּה עֵירֻמָּה.

ב

בַּשֶּׁמֶשׁ הִיא הָיְתָה עֲלֵה זָהָב נוֹפֵל,
בַּפֶּרַח הִיא הָיְתָה טִפָּה שֶׁל דְּבַשׁ אָפֵל,
וְאֵגֶל טַל בְּנְחִיל שֶׁל כּוֹכָבִים –
וּפֹה הִיא צֵל.

מִלָּה אַחַת שֶׁל שִׁיר בַּנְּחִיל הַמְצַלְצֵל,
בְּשוֹרַת רָצוֹן נִמְרָץ בְּתוֹךְ שָׁרָב עָצֵל,
תְּנוּעַת הָאוֹר בְּאֵפֶר דְּמְדוּמִים –
וּפֹה הִיא צֵל.

ג

מִדִּבְשֵׁךְ? מִי יִזְכֹּר אֶת דִּבְשֵׁךְ?
הוּא שָׁם, הַרְחֵק, בַּכַּוֶּרֶת.
כָּאן, בְּשִׁמְשָׁה מוּאָרָה, גּוּפֵךְ, רֹאשֵׁךְ –
כֶּלֶךְ עֹקֶץ, שִׂנְאָה אֵין־אוֹנִים עֲלוּבָה וְעִוֶּרֶת.
הַפַּחַד הוֹרֵג.
הִשָּׁמְרִי לְנַפְשֵׁךְ.

כתוב כיצד בא לידי ביטוי במחזור השירים "הסתכלות בדבורה" הניגוד בין אור ובין צל, והסבר את תרומתו לבניית המשמעות של מחזור השירים הזה.

/המשך בעמוד 12/

שירת המחצית השנייה של המאה ה־20

אם בחרת לענות על חלק זה, ענה על שאלה אחת בנושא שלמדת.

זהויות

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יוֹנָתָן / יונה וולך

אֲנִי רָץ עַל הַגֶּשֶׁר
וְהַיְלָדִים אַחֲרַי
יוֹנָתָן
יוֹנָתָן הֵם קוֹרְאִים
קְצָת דָּם
רַק קְצָת דָּם לְקִנּוּחַ הַדְּבַשׁ
אֲנִי מַסְכִּים לְחוֹר שֶׁל נַעַץ
אֲבָל הַיְלָדִים רוֹצִים
וְהֵם יְלָדִים
וַאֲנִי יוֹנָתָן
הֵם כּוֹרְתִים אֶת רֹאשִׁי בַּעֲנַף
גְּלַדְיוֹלָה וְאוֹסְפִים אֶת רֹאשִׁי
בִּשְׁנֵי עַנְפֵי גְּלַדְיוֹלָה וְאוֹרְזִים
אֶת רֹאשִׁי בְּנְיָר מְרַשְׁרֵשׁ
יוֹנָתָן
יוֹנָתָן הֵם אוֹמְרִים
בֶּאֱמֶת תִּסְלַח לָנוּ
לֹא תֵּאַרְנוּ לְעַצְמֵנוּ שֶׁאַתָּה כָּזֶה.

"קינוח", "דבש", "גלדיולה" ו"נייר מרשרש" הן מילים הרומזות על חוויות טובות, אך בשיר זה הן נקשרות לחוויה קשה.

הסבר כיצד מילים אלה מסייעות בעיצוב החוויה הקשה המתוארת בשיר. הדגם את דבריך.

/המשך בעמוד 13/

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אוֹדִיסֵס / חיים גורי

בית 1 וּבְשׁוּבוֹ אֶל עִיר מוֹלַדְתּוֹ מָצָא יָם
וְדָגִים שׁוֹנִים וְעֵשֶׂב צָף עַל הַגַּלִּים הָאִטִּיִּים
וְשֶׁמֶשׁ נֶחֱלֶשֶׁת בְּשׁוּלֵי שָׁמַיִם.

בית 2 טָעוּת לְעוֹלָם חוֹזֶרֶת, אָמַר אוֹדִיסֵס בְּלִבּוֹ הֶעָיֵף
וְחָזַר עַד פָּרָשַׁת־הַדְּרָכִים הַסְּמוּכָה לָעִיר הַשְּׁכֵנָה,
לִמְצֹא אֶת הַדֶּרֶךְ אֶל עִיר מוֹלַדְתּוֹ שֶׁלֹּא הָיְתָה מַיִם.

בית 3 הֵלֶךְ עָיֵף כְּחוֹלֵם וּמִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד
בֵּין אֲנָשִׁים שֶׁדִּבְּרוּ יְוָנִית אַחֶרֶת.
הַמִּלִּים שֶׁנָּטַל עִמּוֹ כְּצֵידָה לְדֶרֶךְ הַמַּסָּעוֹת, גָּוְעוּ בֵּינְתַּיִם.
רֶגַע חָשַׁב כִּי גִּרְדַּם לְיָמִים רַבִּים
וְחָזַר אֶל אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא תָּמְהוּ בִּרְאוֹתָם אוֹתוֹ
וְלֹא קָרְעוּ עֵינַיִם.

בית 4 הוּא שָׁאַל אוֹתָם בִּתְנוּעוֹת וְהֵם נִסּוּ לְהָבִין אוֹתוֹ
מִתּוֹךְ הַמֶּרְחַקִּים.
הָאַרְגָּמָן הִסְגִּיל וְהָלַךְ בְּשׁוּלֵי אוֹתָם שָׁמַיִם.

בית 5 קָמוּ הַמְבֻגָּרִים וְנָטְלוּ אֶת הַיְלָדִים שֶׁעָמְדוּ סְבִיבוֹ בְּמַעְגָּל
וּמָשְׁכוּ אוֹתָם.
וְאוֹר אַחַר אוֹר הִצְהִיב בְּבַיִת אַחַר בַּיִת.

בית 6 בָּא טַל וְיָרַד עַל רֹאשׁוֹ.
בָּאָה רוּחַ וְנָשְׁקָה לִשְׂפָתָיו.
בָּאוּ מַיִם וְשָׁטְפוּ רַגְלָיו כְּאֶבְרִיקְלֵיָה הַזִּקְנָה
וְלֹא רָאוּ אֶת הַצַּלֶּקֶת.
וְהִמְשִׁיכוּ בַּמּוֹרָד כְּדֶרֶךְ הַמַּיִם.

בבית השלישי בשיר נאמר על אודיסס כי "הַמִּלִּים שֶׁנָּטַל עִמּוֹ כְּצֵידָה לְדֶרֶךְ הַמַּסָּעוֹת, גָּוְעוּ בֵּינְתַּיִם".

כיצד דברים אלה מבטאים את המצוקה של אודיסס?

הסבר והדגם כיצד מצוקה זו באה לידי ביטוי בשיר כולו.

/המשך בעמוד 14/

מה זאת אהבה?

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כַּאֲשֶׁר הָיִיתָ פֹּה / זלדה

כַּאֲשֶׁר הָיִיתָ פֹּה
וּמַבָּטְךָ הַחוּם מֵגֵן עָלַי
וּמַחְשְׁבוֹתֵינוּ נוֹגְעוֹת
פֶּתַע
כָּנָף אֶל כָּנָף.

כַּאֲשֶׁר הָיִיתָ עִמָּדִי
בְּתוֹךְ הַדְּבָרִים הַחוֹלְפִים
הָיוּ הַקִּירוֹת בְּנֵי־בַּיִת קְשִׁישִׁים
שֶׁסִּפְּרוּ מַעֲשִׂיּוֹת עַתִּיקוֹת
בָּעֶרֶב
כַּאֲשֶׁר שָׁתִינוּ תֵּה.

עַכְשָׁו הַקִּירוֹת אֵינָם מַחֲסֶה
הֵם הִסְתַּגְּרוּ בִּשְׁתִיקָתָם
וְלֹא יַשְׁגִּיחוּ בְּנָפְלִי
עַכְשָׁו הַקִּירוֹת סִיד וָמֶלֶט
יְסוֹד זָר
חֹמֶר לֹא עוֹנֶה כַּמָּוֶת.

תאר והסבר את השינוי ביחס של הדוברת אל ביתה, כפי שהוא בא לידי ביטוי בשיר.

בתשובתך התייחס ללשון הציורית המעצבת שינוי זה.

/המשך בעמוד 15/

14. לפניך שיר מאת יהודה עמיחי הלקוח ממחזור השירים "דוד מלך ישראל חי וקיים אתה האיש" ומתחיל במילים **"וְכָל הַנָּשִׁים אָמְרוּ"**. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

וְכָל הַנָּשִׁים אָמְרוּ, אוֹתִי אָהַב יוֹתֵר מִכֻּלָּן,
וְרַק אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית, הַנַּעֲרָה שֶׁבָּאָה אֵלָיו בְּזִקְנָתוֹ
לְחַמֵּם אוֹתוֹ, אָמְרָה: אֲנִי חִמַּמְתִּי אוֹתוֹ, וְלִטַּפְתִּי
אֶת כָּל צַלְקוֹת הַקְּרָב וְצַלְקוֹת הָאַהֲבָה,
מָשַׁחְתִּי אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן, לֹא לִמְלוּכָה, אֶלָּא לְמַרְפֵּא,
וְלֹא שָׁמַעְתִּי אוֹתוֹ מְנַגֵּן וְשָׁר, אֲבָל נִגַּבְתִּי אֶת פִּיו
נְטוּל הַשִּׁנַּיִם, אַחַר שֶׁהֶאֱכַלְתִּי אוֹתוֹ דַּיְסָה מְתוּקָה.
לֹא רָאִיתִי אֶת יָדָיו בַּקְּרָב אֲבָל נִשַּׁקְתִּי
אֶת יָדָיו הַלְּבָנוֹת וְהַזְּקֵנוֹת.
אֲנִי כִּבְשַׁת הָרָשׁ, חַמָּה וּמְלֵאַת חֶמְלָה,
אֲנִי בָּאתִי אֵלָיו מִן הַמִּרְעֶה
כְּמוֹ שֶׁהוּא בָּא אֶל הַמְּלוּכָה מִן הַמִּרְעֶה
אֲנִי כִּבְשַׁת הָרָשׁ שֶׁקָּמָה מִן הַמָּשָׁל
וַאֲנִי שֶׁלְּךָ עַד מָוֶת יַפְרִיד בֵּינֵינוּ.

בשיר זה מתוארים הצדדים הקשים והמכוערים של הזִקנה, אך נקודת המבט של אבישג מרככת צדדים אלה.

הסבר והדגם קביעה זו.

/המשך בעמוד 16/

לחיות בארץ־ישראל

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אֲנִי בְּסַף הַכֹּל / אריה סיון

אֲנִי בְּסַף הַכֹּל כְּמוֹ פֶּרַח בַּחַמָּה.
אֲבוֹתַי עָלוּ כְּרוּחַ סְעָרָה עַל הַחוֹלוֹת,
שָׁתְלוּ, נִכְּשׁוּ, נָטְעוּ, עָדְרוּ
וַאֲנִי בַּשֶּׁמֶשׁ, מַשֶּׁהוּ יָפֶה.
אַחִים שֶׁלִּי רְצִינִיִּים כְּנִצּוֹלֵי שׁוֹאָה,
עָשׂוּ לְבָתֵּיהֶם
וַאֲנִי אַחֲרֵי תַּעֲנוּגִים קְטַנִּים
בִּשְׂדוֹת פְּרָגִים וַאֲפוּנִים.
וּבְכָל־זֹאת גַּם לִי חֵלֶק
יֵשׁ בָּאֲדָמָה הַזֹּאת, וְלֹא בִּזְכוּת אָבוֹת:
עֵינַי, שֶׁשִּׁלְּשֶׁת אֲלָפִים (אוּלַי יוֹתֵר) שָׁנִים
עִצְּבוּ אֶת צוּרָתָן,
מוֹשְׁכוֹת אֶת אֲבָקָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

בשורות 9-10 המשורר כותב: וּבְכָל־זֹאת גַּם לִי חֵלֶק
יֵשׁ בָּאֲדָמָה הַזֹּאת [...]

הסבר והדגם על פי השיר כולו, מהו החלק שיש למשורר באדמה הזאת.

/המשך בעמוד 17/

.16 קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

גַּם הַנּוֹטְשִׁים / משה דור

בית 1
גַּם הַנּוֹטְשִׁים, אִם הָעִבְרִית הָיְתָה צַעֲקַת
חַיֵּיהֶם הָרִאשׁוֹנָה, נוֹשְׂאִים בְּסֵתֶר בְּשָׂרָם הַפְּנִימִי
יַרְקוֹן קָטָן, שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ אַבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם אוֹ
מְלוֹא הַטּוּרְיָה רִגְבֵי עֵמֶק
כְּבֵדִים, מִתְפּוֹרְרִים.

בית 2
וְכָךְ, בְּלֵיל הָאוֹרוֹת, בֵּין סִפּוּרֵי הַהַצְלָחָה
בִּשְׂפַת לֹא־אִמָּם, שֶׁמִּבְּטָאָם עֲדַיִן מַסְגִּיר
מַיִם וְהָרִים אֲחֵרִים, פִּתְאֹם עוֹמֵד לִבָּם
מִדְּפֹק בִּמְמַד זְמַן שׁוֹנֶה. אָכֵן,
אִלּוּ צִלֵּם מִי, כֶּאֱמוּנַת יָמִים עָבָרוּ, אֶת
אִישׁוֹנֵי עֵינֵיהֶם הַקְּפוּאוֹת הָיָה הַתַּצְלוּם מְגַלֶּה
אֶת הָרוֹצֵחַ בִּדְמוּת יַרְקוֹן קָטָן, שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ אַבְנֵי
יְרוּשָׁלַיִם אוֹ מְלוֹא הַטּוּרְיָה רִגְבֵי עֵמֶק
כְּבֵדִים, מִתְפּוֹרְרִים.

בבית הראשון ובבית השני נזכרים "יַרְקוֹן קָטָן, שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ אַבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם אוֹ מְלוֹא הַטּוּרְיָה רִגְבֵי עֵמֶק כְּבֵדִים, מִתְפּוֹרְרִים".

הסבר את התרומה של חזרה זו לבניית משמעות השיר.

/המשך בעמוד 18/

שירים בעקבות השואה

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יִצְחָק / אמיר גלבֹּע

לִפְנוֹת בֹּקֶר טִיֻּלָה שֶׁמֶשׁ בְּתוֹךְ הַיַּעַר
יַחַד עִמִּי וְעִם אַבָּא
וִימִינִי בִּשְׁמֹאלוֹ.

כְּבָרָק לָהֲבָה מַאֲכֶלֶת בֵּין הָעֵצִים.
וַאֲנִי יָרֵא כָּל־כָּךְ אֶת פַּחַד עֵינַי מוּל דָּם עַל הֶעָלִים.

אַבָּא אַבָּא מַהֵר וְהַצִּילָה אֶת יִצְחָק
וְלֹא יֶחְסַר אִישׁ בִּסְעֻדַּת הַצָּהֳרַיִם.

זֶה אֲנִי הַנִּשְׁחָט, בְּנִי,
וּכְבָר דָּמִי עַל הֶעָלִים.
וְאַבָּא נִסְתַּם קוֹלוֹ.
וּפָנָיו חִוְרִים.

וְרָצִיתִי לִצְעֹק, מְפַרְפֵּר לֹא לְהַאֲמִין
וְקוֹרֵעַ הָעֵינַיִם.
וְנִתְעוֹרַרְתִּי.

וְאָזְלַת־דָּם הָיְתָה יַד יָמִין

תאר מִפְנִים מפתיעים בעלילת השיר, והסבר את תרומתם לבניית משמעותו.

/המשך בעמוד 19/

18. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שָׁם, אָמַרְתִּי / טוביה ריבנר

בית 1
יָצָאתִי מִבֵּיתִי לְהַרְאוֹת לְבָנַי אֶת מְקוֹם מוֹצָאִי.
שָׁם, אָמַרְתִּי, שָׁכַבְתִּי עַל הָאָרֶץ
אֶבֶן לִמְרַאֲשׁוֹתַי נָמוּךְ מִן הָעֵשֶׂב
כַּעֲפַר הָאָרֶץ
הַכֹּל שָׁם נִשְׁמַר.

בית 2
עָבַרְנוּ בֶּהָרִים וּבַיְּעָרוֹת וּבֶעָרִים שֶׁהָיוּ
מְעָרוֹת וְהַמַּיִם נִקְווּ בַּדֶּרֶךְ וְהַכְּבִישִׁים הָיוּ רָעִים.
הַמְּכוֹנִית דִּלְגָה עַל הַבּוֹרוֹת.

בית 3
בָּאוֹר הַנּוֹטֶה הִגַּעְנוּ לְעִיר מוֹצָאִי.
מָה הָאֲוִיר הַמָּתוֹק הַזֶּה? שׁוֹאֲלִים בָּנַי.
מָה הַטִּיחַ הַנּוֹפֵל מֵהַקִּירוֹת?

בית 4
אֵין דָּבָר, הִגִּידָה הַיְּשִׁישָׁה בַּחֲלוֹן.
כָּאן גַּם הֶעָתִיד עָבָר. וְסָגְרָה אֶת עֵינֶיהָ הַיְבֵשׁוֹת
כְּעוֹף הָעוֹלֶה וְקוֹפֵל אֶת כְּנָפָיו וְצוֹלֵל.

בית 5
כָּאן נוֹלַדְתִּי, אָמַרְתִּי לְבָנַי.
הוֹרַי וּזְקֵנַי נוֹלְדוּ כָּאן קָרוֹב.
נוֹלָדִים. כָּאן הָיָה בַּיִת
אָמַרְתִּי לְבָנַי וְהָרוּחַ עָבְרָה
בֵּינִי לְבֵין הַמִּלִּים.

בית 6
יָצָאתִי לְהַרְאוֹת לְבָנַי אֶת מְקוֹם מוֹצָאִי, וּמָתַי
נֹאכַל, שׁוֹאֲלִים בָּנַי, וְאֵיפֹה
נָלוּן?

האם לדעתך סיום השיר מעיד על חוסר תקשורת בין האב לבניו או על דאגה כנה של הבנים לאביהם?

נמק והדגם את דבריך על פי השיר כולו.

/המשך בעמוד 20/

החברה הישראלית — בין שבר לאיחוי

19. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תִּקּוּן הָרֵיחוֹת/ ארז ביטון

מָה אַתֶּם רוֹצִים מִמֶּנִּי,
טַעַם עָרָק וְרֵיחַ זְעַפְּרָן צוֹרֵב,
אֲנִי כְּבָר לֹא אוֹתוֹ הַיֶּלֶד
אָבוּד בֵּין רַגְלַיִם שֶׁמְּשַׁחֵק סְנוֹקֶר
בְּקָפֶה מַרְקוֹ
בְּלֹד.
עַכְשָׁו חֲבֵרִים
אֲנִי לוֹמֵד לֶאֱכֹל גְּלִידָה מִבְּדֹלַח
מֵאוֹטוֹ שֶׁמַּשְׁמִיעַ קוֹלוֹת שֶׁל צִפֳּרִים
בָּעֶרֶב,
אֲנִי לוֹמֵד לִפְתֹּחַ דְּלָתוֹת
בְּתֵבוֹת נְגִינָה עַתִּיקוֹת.

עַכְשָׁו
נָשִׁים בְּטַעַם תּוּת־שָׂדֶה
מְלַמְּדוֹת אוֹתִי לְהָרִיחַ כְּרִיכוֹת שֶׁל שֶׁקְסְפִּיר
מִן הַמֵּאָה הַשְּׁבַע עֶשְׂרֵה
מְלַמְּדוֹת אוֹתִי לְשַׂחֵק בְּחַתּוּל סִיָּמִי
בְּתוֹךְ סָלוֹן יָרֹק

חֲבֵרִים.

תאר את הניגוד בין חייו של המשורר בעבר ובין חייו בהווה, והסבר את תרומתו של ניגוד זה לבניית משמעות השיר.

/המשך בעמוד 21/

20. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

נְעִילָה/ פרץ דרור בנאי

תִּרְאֶה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
לֹא עוֹד זָר בְּעִירִי
כִּי לִוִּיתִי אֶת צְמִיחַת הַבָּתִּים הָאֵלֶּה
עֵד הָיִיתִי לִמְתִיחַת כְּבִישִׁים חֲדָשִׁים

תִּרְאֶה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵע אֶת מְקוֹמִי
כִּי נִגְמַלְתִּי בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן מֵעֲבָרִי
וְקִיּוּמִי פֹּה שוּב אֵינֶנּוּ מֻתְנֶה
אֲנָשִׁים מְבָרְכִים אוֹתִי בְּלֶכְתִּי בָּרְחוֹב
יֵשׁ לִי יְדִידִים מְעַט
וְאַף לֹא שׂוֹנֵא אֶחָד
וְאִם בְּכָל זֹאת מִישֶׁהוּ פַּעַם יִתְרַגֵּז אוֹ יִטְרַד
אָז לֹא נוֹרָא

אֲנִי מְדַבֵּר בַּשָּׂפָה הַזֹּאת כְּאִלּוּ נוֹלַדְתִּי בָּהּ
כָּכָה זֶה בַּחַיִּים אִם מִתְגַּבְּרִים
וְדוֹחִים אֶת הֶבֶל הַסַּכָּנָה
הַיָּמִים בָּאִים כְּמוֹ מַתָּנָה
וְהָאָדָם סוֹפוֹ לְהִתְפַּיֵּס עִם קִיּוּמוֹ

השיר מסתיים בשורה: "וְהָאָדָם סוֹפוֹ לְהִתְפַּיֵּס עִם קִיּוּמוֹ".

על פי שיר זה, הסבר מהי המשמעות של הפיוס. הדגם את דבריך.

/המשך בעמוד 22/

פרק שני — סיפור קצר

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מן השאלות 21-24 (לכל שאלה — 14 נקודות).
אין להדגים באמצעות אותה היצירה בכמה תשובות.

שים לב: בשאלות 21-22 אין להדגים באמצעות הסיפורים "הַסַּיָּף" מאת עגנון ו"רעידת האדמה בצ'ילה" מאת פון קלייסט.

21. האם דמות מרכזית בסיפור קצר שלמדת חווה תהליך שמוביל אותה לתובנה חדשה על עצמה, על חייה ועל סביבתה?
נמק והדגם את דבריך.

22. היעדר תקשורת, הסתרה, חוסר כנות וניצול הם דפוסי התנהגות המקשים על מערכות יחסים או מכשילים אותן.
תאר דפוס התנהגות כזה (או דפוסי התנהגות כאלה) בסיפור קצר שלמדת, והסבר את השפעתו על מערכת יחסים מרכזית בסיפור.

הַסַּיָּף / ש"י עגנון

23. במהלך הוויכוח בין המספר לסַּיָּף, המספר אומר: **איש שלום אני**.
מה הם הקשיים שהסַּיָּף מציב למספר, המגדיר את עצמו "איש שלום", וכיצד המספר מתמודד עם קשיים אלה?
הסבר והדגם את דבריך.

רעידת האדמה בצ'ילה / היינריך פון קלייסט

ענה על שני הסעיפים א-ב.

24. **א.** בסיפור "רעידת האדמה בצ'ילה" הרוע שורר במשפחה, בחברה ובכנסייה.
הסבר והדגם קביעה זו. (8 נקודות)

ב. האם בסיפור זה מתוארת גם התנהגות אנושית חיובית?
נמק והדגם את דבריך. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 23/

פרק שלישי — רומאן ונובלה

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מן השאלות 25-28 (28 נקודות).

שים לב: על שאלות 25-26 תוכל לענות גם על פי אחד מן הרומאנים ברשימה שבשאלה 27.

25. תאר את השאיפות והתקוות של דמות מרכזית ברומאן או בנובלה שלמדת, והסבר אם היא מגשימה אותן.

מה הם הגורמים המסייעים בהגשמת השאיפות והתקוות או המונעים את הגשמתן? הסבר והדגם את דבריך.

26. הגיבור הוא אינדיבידואל נערץ, אדם אקטיבי בעל אומץ ותושייה, לוחם גדול, שחייו ראויים להיכתב בספר, הוא אדם המייצג את האידיאלים והערכים של תקופתו ומצטיין במוסריות [...] הוא דמות מפתח החוצה את הגבולות האנושיים המקובלים. היפוכו של הגיבור הוא אנטי גיבור.

(מעובד על פי הערך: "גיבור / אנטי גיבור", אתר האינטרנט של האנציקלופדיה של הרעיונות)

על פי דברים אלה, הסבר אם הדמות המרכזית ברומאן או בנובלה שלמדת היא גיבור או אנטי גיבור. הדגם את דבריך.

27. **שים לב:** על שאלה 27 תוכל לענות רק על פי אחד מן הרומאנים ברשימה שלפניך.

סיפור פשוט, עיר קסומה, ספר הדקדוק הפנימי, מר מאני, מקדמות, שירה, חיי נישואים, התגנבות יחידים, זיכרון דברים, והיום איננו כלה, החטא ועונשו, מאדאם בובארי, אנה קארנינה, המשפט, האמן ומרגריטה, אל המגדלור, בית בודנברוק, מאה שנים של בדידות, הקול והזעם, אור באוגוסט, הדבר

לדמויות מִשְׁנֶה ביצירה יש תפקידים שונים: אפיון הדמות המרכזית, קידום העלילה ועוד.

בחר בדמות משנה מן הרומאן שלמדת, תאר אותה, והסבר את תפקידה ברומאן.

28. **אל תיגע בזמיר** / נל הרפר לי

ענה על שני הסעיפים א-ב.

סקאוט שואלת את אטיקוס מדוע הוא מגן על טום רובינסון, אף כי הוא יודע שטום לא ינצח במשפט.

על כך אטיקוס עונה: **גם אם לא נצליח לנצח בקרב אפילו בעוד מאה שנה, זאת לא סיבה לא לנסות.**

א. הסבר והדגם כיצד דבריו של אטיקוס משקפים את דמותו, כפי שהיא מצטיירת ברומאן כולו.

(19 נקודות)

ב. האם לדעתך דבריו של אטיקוס רלוונטיים למאבקים חברתיים ופוליטיים בימינו? נמק והדגם את דבריך.

(9 נקודות)

/המשך בעמוד 24/

פרק רביעי — דרמה

שים לב: פרק זה הוא חובה. ענה על אחת מן השאלות 29-32 (28 נקודות).

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך" **וטרגדיות של שקספיר:** "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

29. מעשים קיצוניים, תעוזה, התרסה ופריצת גבולות מאפיינים את ההתנהגות של הגיבור הטרגי.
כיצד מאפיינים כאלה באים לידי ביטוי בהתנהגות של הגיבור (או הגיבורה) בטרגדיה הקלסית שלמדת?
הסבר את תרומתם לבניית משמעות המחזה.

30. מהו הרעיון המרכזי (או הרעיונות המרכזיים) בטרגדיה שלמדת?
הצג שניים מן האמצעים הדרמטיים (למשל דיאלוגים, מונולוגים, ניגודים, סיבוך והתרה בעלילה) שבאמצעותם הרעיון המרכזי (או הרעיונות) מעוצב בטרגדיה.

מחזה מודרני (מן המאה ה־19 או מן המאה ה־20)

31. הסבר והדגם מה מאפיין את מערכת היחסים בין בני המשפחה במחזה המודרני שלמדת.
בתשובתך כתוב כיצד מערכת יחסים זו משקפת את הערכים של החברה הסובבת את המשפחה.

32. התפאורה, אביזרי הבמה וחפצים בעלי משמעות סמלית הם אמצעים המסייעים להדגיש את הרעיונות המרכזיים במחזה. הסבר והדגם קביעה זו על פי המחזה המודרני שלמדת.

/המשך בעמוד 25/

פרק חמישי — שיר שלא נלמד

שים לב: פרק זה הוא חובה. ענה על שאלה 33 (16 נקודות).

33. לפניך שיר בלי שם מאת פרץ דרור בנאי*. קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

כִּי הָרְחוֹב הוּא סַף בֵּיתוֹ שֶׁל הָאֱלֹהִים
וְכָל הַהוֹמְלֶסִים הַגָּרִים בּוֹ הֵם נִתִּינָיו
הַמְחַכִּים לְאַשְׁרוֹת כְּנִיסָה
וּלְאַשְׁרוֹת יְצִיאָה
וּבֵינְתַּיִם בִּימֵי הַקֹּר מְבַקְּשִׁים קְצָת חֹם
וּבִימֵי הַחֹם קְצָת קֹר
וּקְצָת גּוֹנְבִים
קְצָת מְלַקְּטִים
אוֹסְפִים נְדָבוֹת בַּאֲדִישׁוּת שֶׁל מְאֻשָּׁרִים
וְכִי לְמָה אֶפְשָׁר לְצַפּוֹת מֵאֲנָשִׁים שֶׁכָּבָה זִיק בְּעֵינֵיהֶם
שֶׁסְּחָבוֹת עַל גּוּפָם
שֶׁאֵין כָּרִית לְרֹאשָׁם
שֶׁאֵין תִּקְוָה
שֶׁאֵין קִיר
שֶׁאֵין מָגֵן כָּלְשֶׁהוּ
אֵלֶּה אִבְּדוּ כְּבוֹדָם וְחֵרוּתָם
וְהָיוּ לִכְתֹּבֶת עַל קִיר חַיֵּינוּ
כָּאן.

* פרץ דרור בנאי — משורר ומתרגם ישראלי, יליד 1947. מספריו: **חמצן: שירים** (1980), **בדים: שירים** (1987), **שישים מתחת לאפס** (2008).

א. כיצד מוצגים בשיר חייהם של ההומלסים? הסבר והדגם את דבריך. (8 נקודות)

ב. פרש את השורה הראשונה בשיר ואת שתי השורות האחרונות בו, והסבר את תרומתן לבניית משמעות השיר. (8 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נושאי הלימוד לבחינה בספרות
2 יחידות לימוד - שאלון מספר 005

1. מבנה תכנית הלימודים

פרקים	קבוצות
א. שירה	1. השירה העברית בימי-הביניים 2. שירי ביאליק 3. שירים מהמחצית הראשונה של המאה ה-20 4. שירים מהמחצית השנייה של המאה ה-20
ב. סיפור קצר	1. סיפורי עגנון 2. סיפור עברי מהמחצית הראשונה של המאה ה-20 3. סיפור עברי מהמחצית השנייה של המאה ה-20 ומהמאה ה-21 4. סיפור מתורגם
ג. רומאן ונובלה	1. רומאן עברי 2. רומאן מתורגם 3. נובלה עברית 4. נובלה מתורגמת
ד. דרמה	1. טרגדיה של סופוקלס או של שקספיר 2. מחזה מודרני (עברי או מתורגם)

2. מבנה הבחינה

- בבחינה יהיו חמישה פרקים כמפורט להלן:

  שירה.

  סיפור קצר.

  דרמה.

  רומאן ונובלה.

  יצירה שלא נלמדה.

- הפרק הרביעי והפרק החמישי הם פרקי חובה. הפרק החמישי הוא יצירה שלא נלמדה (שיר או סיפור). תוכנו של הפרק הרביעי עשוי להשתנות ממועד למועד. בהתאם לכך ישתנה תוכן הפרקים האחרים וישתנה סדרם. למשל, במועד מסוים יהיה הפרק הרביעי "רומאן ונובלה", ויתר הפרקים יהיו פרקי בחירה (שניים מבין שלושה, כמקובל כיום); במועד אחר יהיה הפרק הרביעי "שירה", והפרק "רומאן ונובלה" יהפוך לאחד מפרקי הבחירה, וכן הלאה.
- להלן חלוקת הנקודות בין פרקי הבחינה: 28 נקודות לכל אחד מארבעת הפרקים הראשונים (על הנבחן לענות על שלושה פרקים) ו-16 נקודות לפרק החמישי.

  סך-הכול – 100 נקודות.

3. נושאי הלימוד

פרק א – שירה

קבוצה ראשונה – שירת ימי-הביניים

יש ללמוד **ארבעה** שירים – שיר **אחד** מכל קבוצת שירים (א'-ד'):

א	**ר' יהודה הלוי**	ישנה בחיק ילדות
	ר' שלמה אבן גבירול	שחי לאל; טרם היותי
ב	**ר' יהודה הלוי**	יפה נוף; לבי במזרח; הבא מבול
ג	**ר' שלמה אבן גבירול**	מליצתי בדאגתי הדופה
	ר' שמואל הנגיד	הים ביני ובינך
	טדרוס אבולעאפיה	חי אהבה
ד	**ר' משה אבן עזרא**	כתנות פסים
	ר' שלמה אבן גבירול	ראה שמש; לאטך דברי שירך

(כל השירים מתוך: שירמן חיים, **השירה העברית בספרד ובפרובנס**, מוסד ביאליק, 1960)

הערה: ברשימה זו יחולו שינויים מדי כמה שנים.

רשימת יצירות לשאלון 05, קיץ תשע"ח

ספרות / 2 יחידות

קבוצה שנייה – שירי ביאליק

יש ללמוד **ארבעה** שירים – שיר **אחד** מכל קבוצת שירים (א'-ד'):

א	לא זכיתי באור מן ההפקר; ואם ישאל המלאך; חוזה לך ברח
ב	לבדי
ג	הכניסיני תחת כנפך; ציפורת; עם דמדומי החמה
ד	על השחיטה

(**שירים**, מהדורה מדעית, דביר, תשמ"ג-תש"ן; וכן: **ח"נ ביאליק, השירים**, בעריכת אבנר הולצמן, דביר, 2004; וכן: פרויקט בן יהודה.)

הערה: ברשימה זו יחולו שינויים מדי כמה שנים.

קבוצה שלישית – שירים מהמחצית הראשונה של המאה ה-20

יש ללמוד **חמישה** שירים – שיר **אחד** מרשימת השירים של כל אחד מהמשוררים האלה:

א	**אלתרמן נתן**	ירח, ליל קיץ, עוד אבוא אל ספך (**שירים משכבר: כוכבים בחוץ**, הקיבוץ המאוחד, 1999); שיר משמר (**חגיגת קיץ**, מחברות לספרות, 1965).
ב	**גולדברג לאה**	אורן, ולא היה בינינו אלא זהר, האמנם עוד יבואו ימים, הסתכלות בדבורה (**שירים**, כרכים א-ג, בעריכת: ט' ריבנר, ספרית פועלים, 1973)
ג	**גרינברג אורי צבי**	שיר אמי והנחל, שיר נס השיר, תפילה אחרונה, אליהו הנביא (ששה מיליונים כוסות אליהו). (**כל כתבי אצ"ג**, מוסד ביאליק, ירושלים, 1990-2001).
ד	**טשרניחובסקי שאול**	אומרים ישנה ארץ (ארץ שכורת שמש), ראי אדמה, שיר ב מתוך שירים לאילאיל, לא רגעי שנת. (**כל כתבי שאול טשרניחובסקי**, עם עובד, 1990; וכן: **שירי טשרניחובסקי**, דביר, תשכ"ח)
ה	**רחל**	פגישה, חצי פגישה; מיכל; רק על עצמי; באחד גלגולי (**שירת רחל**, דבר, 1977; וכן: פרויקט בן יהודה.)

רשימת יצירות לשאלון 05, קיץ תשע"ח

ספרות / 2 יחידות

קבוצה רביעית – שירים מהמחצית השנייה של המאה ה-20

יש ללמוד **ארבעה** שירים – מנושא נבחר **אחד** בהתאם להוראות האלה:

יש לבחור נושא אחד מחמשת הנושאים: זהויות; מה זאת אהבה?; לחיות בארץ־ישראל; שירים בעקבות השואה; החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי.

זהויות

1	**יהודה עמיחי**: כל הדורות שלפני (**שירי יהודה עמיחי**, כרך 2, שוקן, 2004)	או	**ארז ביטון**: דברי רקע ראשוניים (**ציפור בין יבשות**, הקיבוץ המאוחד, 1990)
2	**חיים גורי**: אודיסס (**השירים**, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 1998)	או	**יונה וולך**: יונתן (**תת הכרה נפתחת כמו מניפה**, הקיבוץ המאוחד, 1992)
3	**שמעון אדף**: שדרות (**המונולוג של איקרוס**, גוונים, 1997)	או	**זלדה**: שני יסודות (**שירי זלדה**, הקיבוץ המאוחד, 1985)
4	**נידאא ח'ורי**: הדיברות (מס' 2) (**בגוף אחר, מבחר שירים**, 1987-2010, קשב לשירה, 2011)	או	**רוני סומק**: שיר פטריוטי (**מחחתרת החלב**, זמורה ביתן, 2005)

מה זאת אהבה?

1	**דליה רביקוביץ**: חול אפסי (**כל השירים עד כה**, הקיבוץ המאוחד, 1995)	או	**נתן זך**: כשצלצלת רעד קולך (**כל השירים ושירים חדשים**, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 2008)
2	**אברהם חלפי**: עטור מצחך (**שירים**, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 1987)	או	**פרץ דרור בנאי**: כי אהבה היא צורך (**קשת וכידון**, ספרית פועלים, 1985)
3	**נתן זך**: שיר לאוהבים הנבונים (**כל השירים ושירים חדשים**, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 2008)	או	**ט. כרמי**: חוה ידעה (**ט. כרמי, מבחר 1951-1994**, דביר, 1994)
4	**זלדה**: כאשר היית פה (**שירי זלדה**, הקיבוץ המאוחד, 1985)	או	**יהודה עמיחי**: וכל הנשים אמרו (דוד מלך ישראל חי וקיים, שיר מספר 7, **שירי יהודה עמיחי**, כרך 5, שוקן, 2004)

רשימת יצירות לשאלון 05, קיץ תשע"ח

ספרות / 2 יחידות

לחיות בארץ-ישראל

1	**חיים גורי**: ירושה (**השירים**, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 1998)	או	**אמיר גלבע**: שיר בבוקר בבוקר (**כל השירים**, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 1994)
2	**משה דור**: גם הנוטשים (**עוברים את הנהר**, זמורה ביתן, 1998)	או	**אריה סיון**: אני בסך הכול (**ערבון, מבחר שירים 1957-1997**, הקיבוץ המאוחד, 2002)
3	**יהודה עמיחי**: תיירים (**שירי יהודה עמיחי**, כרך 3, שוקן, 2004)	או	**יצחק לאור**: אהבת הארץ (**שירים 1974-1992**, הקיבוץ המאוחד, 2002)
4	**ארז ביטון**: תקציר שיחה (**ציפור בין יבשות**, הקיבוץ המאוחד, 1990)	או	**נתן יונתן**: לאן היינו הולכים (**שירים בכסות הערב, מבחר מכל שיריו**, ידיעות אחרונות, 2004)

שירים בעקבות השואה

1	**מאיר ויזלטיר**: אבא ואמא הלכו לקולנוע (**קיצור שנות השישים, שירים, 1959-1972**, הקיבוץ המאוחד, 1984)	או	**דן פגיס**: טיוטת הסכם לשילומים (**כל השירים**, הקיבוץ המאוחד, 1991)
2	**טוביה ריבנר**: שם אמרתי (**ואל מקומי שואף**, ספריית פועלים, 1990)	או	**אמיר גלבע**: יצחק (**כל השירים**, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 1994)
3	**דן פגיס**: כתוב בעיפרון בקרון החתום (**כל השירים**, הקיבוץ המאוחד, 1991)	או	**אבנר טריינין**: כתונת איש המחנות (**הר וזיתים**, אגודת שלם, 1969)
4	**אסתר אטינגר**: היער השחור (**לילה ויום**, הקיבוץ המאוחד, 2011)	או	**בן ציון תומר**: ילדי הצל (**על קו המשווה**, עקד, 1969)

החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי

1	**בנאי פרץ דרור**: נעילה (**יפעת ולא משהו אחר**, ספריית פועלים, 1982)	או	**ביטון ארז**: תיקון הריחות (**ציפור בין יבשות**, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1990)
2	**בן שמחון מירי**: נערה מן הקטמונים (חתך-אורך) (**מעוניינת, לא מעוניינת**, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1983)	או	**הס אמירה**: סלימה את דומעת (**כמו בכי שאין לו עיניים להיבכות**, הוצאת עם עובד 2014)
3	**אליהו אלי**: מתחת לפני האדמה (**אני ולא מלאך**, הליקון, 2008)	או	**אהרון אלמוג**: על שתיקתם של התימנים, (**אם תראו סוכה עפה**, הקיבוץ המאוחד, 2004)
4	**עמיחי יהודה**: והגירת הורי (**שירים 1948- 1962**, שוקן, 1963)	או	**סיון אריה**: סיפור על הסבתא (**ערבון**, הקיבוץ המאוחד ומוסד ביאליק, 2001)

רשימת יצירות לשאלון 05, קיץ תשע"ח

ספרות / 2 יחידות

פרק ב – סיפור קצר

במסגרת הסיפור הקצר יילמדו **שישה** סיפורים בסך הכול, כמפורט להלן: **שני** סיפורים מן הקבוצה הראשונה - סיפורי עגנון (או **אחת** מיצירותיו כמפורט להלן), **שני** סיפורים מן הספרות העברית - אחד מן הקבוצה השנייה ואחד מן הקבוצה השלישית, **ושני** סיפורים מן הקבוצה הרביעית - סיפורים מתורגמים.

הערה:

– במועד קיץ תשע"ח, אחת מן השאלות בפרק "סיפור קצר" תהיה על הסיפור "הַסַּיָּף" מאת שמואל יוסף עגנון.

– במועד קיץ תשע"ח, אחת מן השאלות בפרק "סיפור קצר" תהיה על הסיפור "רעידת האדמה בצ'ילה" מאת היינריך פון קלייסט.

קבוצה ראשונה – סיפורי שמואל יוסף עגנון

יש ללמוד **שתיים** מבין היצירות האלה:

המטפחת; עגונות (**אלו ואלו**, שוקן, 1998); האדונית והרוכל; מדירה לדירה; התזמורת (**סמוך ונראה**, שוקן, 1998); פנים אחרות; הרופא וגרושתו (**על כפות המנעול**, שוקן, 1998); המלבוש; תהילה; עם כניסת היום; פרנהיים (**עד הנה**, שוקן, 1998); "הַסַּיָּף" (**תכריך של סיפורים**, שוקן, 2011); שבועת אמונים* (**עד הנה**, שוקן, 1998); בדמי ימיה*; גבעת החול* (**על כפות המנעול**, שוקן, 1998)

* בשל אורכן, כל אחת משלוש היצירות שלעיל המסומנות בכוכבית תיחשב כחלופה לשני סיפורים.

קבוצה שנייה – סיפור עברי מהמחצית הראשונה של המאה ה-20

יש ללמוד **סיפור אחד** מבין הסיפורים האלה:

אברמוביץ' ש"י (מנדלי מו"ס): שם ויפת בעגלה (**סיפורים קטנים**, דביר לעם, 1950)

בארון דבורה: שפרה; פראדל (**פרשיות**, מוסד ביאליק, 1968)

בורלא יהודה: אתנן (**כתבי יהודה בורלא: מרננת**, דבר-מסדה, תשכ"ב)

ברדיצ'בסקי מיכה יוסף: קלונימוס ונעמי (**כתבי מיכה יוסף ברדיצ'בסקי**, דביר, 1965; וכן:

מיכה יוסף: פרויקט בן יהודה – http://benyehuda.org/berdi)

ברנר יוסף חיים: המוצא; עוולה (**בין מים למים**, הקיבוץ המאוחד, 1980; וכן: **ילקוט לבתי-הספר**, הקיבוץ המאוחד, 1969; וכן: פרויקט בן יהודה – http://benyehuda.org/brenner

ברקוביץ' יצחק דב: כרת; תלוש (**כתבי י"ד ברקוביץ'**, כרך א', דביר, 1964; וכן: סיפורים נבחרים, דביר לעם, 1953)

רשימת יצירות לשאלון 05, קיץ תשע"ח

ספרות / 2 יחידות

גנסין אורי: סעודה מפסקת (**כל כתביו**, ספריית פועלים/ הקיבוץ המאוחד, 1982; וכן פרויקט בן יהודה – http://benyehuda.org/gnessin)

הזז חיים: אדם מישראל; שלולית גנוזה (**סיפורים נבחרים**, דביר, 1974)

פרץ יהודה לייב: שמע ישראל (**כל כתבי י"ל פרץ**, כרך א', דביר, 1962); בין שני הרים (שם, כרך ב'; וכן: פרויקט בו יהודה – http://benyehuda.org/perets)

שופמן גרשום: הערדל; נקמה של תיבת זמרה ; הניה (**כל כתבי גרשום שופמן**, כרך א', דביר ועם עובד, 1960)

שטיינברג יעקב: בת הרב; העיוורת; בת ישראל; בין לבני הכסף (**ילקוט סיפורים**, יחדיו, 1981)

שמי יצחק: הבריחה; בין חולות הישימון (**שישה סיפורים**, ספריית תרמיל, משרד הביטחון, 1984; וכן: **סיפורי יצחק שמי**, ניומן, 1971)

קבוצה שלישית – סיפור עברי מהמחצית השנייה של המאה ה-20 עד המאה ה-21

יש ללמוד **סיפור אחד** מבין הסיפורים האלה:

איני לאה: עד שיעבור כל המשמר כולו (**גיבורי קיץ**, הקיבוץ המאוחד, 1991)

אלוני ניסים: שמיל; להיות אופה (**הינשוף**, ספריית תרמיל, 1975; וכן: **הינשוף**, סדרת קלאסי כיס, עם עובד, 1997)

אפלפלד אהרון: שלושה; עשן; סיפור אהבה; ברטה (**עשן**, עכשיו, 1962); המצוד; קיטי (**בגיא הפורה**, שוקן, 1963)

בלס שמעון: בעיר התחתית (**בעיר התחתית**, ספריית תרמיל, משרד הביטחון, 1979)

בן נר יצחק: קולנוע; משחקים בחורף (**שקיעה כפרית**, עם עובד, 1976)

ברדוגו סמי: שוק; חיזו בטטה (**ילדה שחורה**, בבל, 1999)

גוטפרוינד אמיר: גלויה מוואלדזה (**אחוזות החוף**, זמורה ביתן, 2002)

הנדל יהודית: סיפור בלי כתובת (**כסף קטן**, הקיבוץ המאוחד, 1988)

יהושע אברהם ב': מסע הערב של יתיר; שתיקה הולכת ונמשכת של משורר, גאות הים (**כל הסיפורים**, הקיבוץ המאוחד, 1993)

כהנא-כרמון עמליה: נעימה ששון כותבת שירים (**בכפיפה אחת**, הקיבוץ המאוחד, 1971); הינומה (**שדות מגנטיים**, הקיבוץ המאוחד, 1977)

ליברכט סביון: חדר על הגג (**תפוחים מן המדבר**, ספריית פועלים, 1986)

מגד אהרון: יד ושם (**ישראל חברים**, הקיבוץ המאוחד, 1963)

מטלון רונית: אח קטן; ילדה בקפה (**זרים בבית**, הקיבוץ המאוחד, 1992)

ס' יזהר (סמילנסקי): השבוי (**חרבת חזעה ועוד שלושה סיפורי מלחמה**, זמורה ביתן, 1989)

עוז עמוס: דרך הרוח; נוודים וצפע (**ארצות התן**, עם עובד, 1989)

רשימת יצירות לשאלון 05, קיץ תשע"ח

ספרות / 2 יחידות

קנז יהושע: התרנגולת בעלת שלוש הרגליים (**מומנט מוסיקלי**, הקיבוץ המאוחד, 1980)

קסטל-בלום אורלי: שפרה (**לא רחוק ממרכז העיר**, עם עובד, 1987)

קרת אתגר: צפירה (**צינורות**, עם עובד, 1992)

שחר דוד: מעשה ברוקח ובגאולת העולם; דברים שבטבע האדם; על הצללים והצלם (**מותו של האלוהים הקטן**, שוקן, 1970)

תמוז בנימין: מעשה בעץ זית; תחרות שחייה (**סיפורים**, כתר, 1987)

קבוצה רביעית – סיפור מתורגם

יש ללמוד **שניים** מבין הסיפורים האלה:

אידריס יוסוף: מספר ארבע (**מקום על-פני האדמה**, ון-ליר, 1986)

אל חכים תאופיק: על חוד התער (**סיפורים ערביים**, משרד הביטחון, סיפורים פלשתיניים)

באבל יצחק: מעשה בשובכי (**סיפורים**, ספריית פועלים, 1969); בן הרבי (**חיל הפרשים ועוד סיפורים**, כתר, 1987)

בשביס-זינגר יצחק: המפתח (**המפתח**, ספריית פועלים, 1978); גימפל תם (**חורבן קרשב ועוד סיפורים**, כרמל, 2000)

בוקצ'יו ג'ובאני: הבז (**דקאמרון – ספר עשרת הימים**, כרמל, 2000)

גוגול ניקולאי וסילייביץ': האדרת (**סיפורים פטרבורגיים**, הקיבוץ המאוחד, 1992)

גבריאל גרסיה מרקס: איש זקן מאוד עם כנפיים עצומות (**הסיפור העצוב שלא ייאמן על ארנדירה התמה וסבתה האכזרית**, שוקן, 1986)

דוקטורוב אדגר לורנס: הסופר במשפחה (**חיי המשוררים**, זמורה ביתן, 1988)

המינגווי ארנסט: הרוצחים (**גברים ללא נשים**, זמורה ביתן, 1988)

לוי פרימו: התלמיד (**זמן שאול**, הקיבוץ המאוחד, 1988)

מופסן גי דה: העלמה פרל (**הירושה**, עם עובד, 1977)

מחפוז נג'יב: אחרי עשרים שנה (**מקום על פני האדמה**, ון-ליר, 1986); בית בעל שם רע; הפנסיונר (**הגנב והכלבים וסיפורים אחרים**, ספריית פועלים, 1970)

מנספילד קתרין: הזבוב (**הספרות** כרך א' 2, 1968)

נבוקוב ולדימיר: רגע של חסד (**תריסר רוסי**, הקיבוץ המאוחד, 1994)

סלינג'ר ג'רום דוד: יום נפלא לדגי בננה; מר קרסולי שלנו בקונטיקט (**לאסמה – באהבה ובסאוב**, מפעלים אוניברסיטאיים להוצאה לאור, 1979)

עזאם סמירה: השעון והאדם (**סיפורים פלשתיניים**, עקד, 1970)

פו אדגר אלן: הבור והמטוטלת (**הבור והמטוטלת**, סדרת קלאסי כיס, עם עובד, 1997); אלאונורה (**מעשי הרצח ברחוב מורג**, מחברות לספרות, 1965)

פוקנר ויליאם: ורד לאמילי (**סימן קריאה** 1, 1972; **ורד לאמילי – מסתורין ואהבה**, עקד, 1993); אמבר מובער (**סימן קריאה** 1, 1972)

פיילי גרייס: שיחה עם אבי (**סימן קריאה** 16–17, 1973; **סיפורים אמריקאיים משנות ה-60 וה-70**, עם עובד, 1993)

פינק אידה: הגן המפליג למרחקים; ציפורים; המחבוא (**הגן המפליג למרחקים**, ספריית פועלים 1988; וכן: **כל הסיפורים**, עם עובד, 2004)

צ'כוב אנטון פבלוביץ': כינורו של רוטשילד; יגון (**מבחר סיפורי צ'כוב לבתי ספר**, טברסקי, 1966)

קלייסט הינריך פון: רעידת האדמה בצ'ילה (**קולהאס ואחרים**), הקיבוץ המאוחד, 2002)

קפקא פרנץ: גזר הדין (**גזר הדין וסיפורים אחרים**, עם עובד, 1997)

קרבר ריימונד: דבר קטן וטוב; נוצות; קתדרלה (**דבר קטן וטוב**, כתר, 1986)

שלום עליכם: אהבתי הראשונה (**הסיפור הקצר**, ספריית פועלים, 1977)

פרק ג – רומאן ונובלה

יש לבחור **אחת** מבין האפשרויות האלה:

1. רומאן אחד או נובלה אחת מן הרשימה שבארבע קבוצות היצירות שלהלן.
2. רומאן אחד מן הקבוצה הראשונה או מן הקבוצה השנייה, המסומן בכוכבית.

שימו לב: מומלץ שבמהלך לימודיהם יקראו הנבחנים, על-פי בחירתם ותוך התייעצות עם המורה, **לפחות שישה ספרים** בנוסף לרומאנים ו/או לנובלות שיילמדו במסגרת פרק זה. במסגרת הקריאה החופשית הזו נבחנים רשאים לקרוא גם רומאנים וקובצי סיפורים המופיעים בתכנית הלימודים.

קבוצה ראשונה – רומאן עברי

אורפז יצחק: מסע דניאל (עם עובד, 1986)

איתן רחל: ברקיע החמישי (עם עובד, 1976)

אפלפלד אהרון: תור הפלאות (הקיבוץ המאוחד, תשל"ח); **קטרינה** (כתר, 1989)

באר חיים: נוצות (עם עובד, 1992); **חבלים** (עם עובד, 1998)

בן נר יצחק: בוקר של שוטים (כתר, 1992)

ברבש בני: מי פירסט סוני (הקיבוץ המאוחד, 1994)

ברטוב חנוך: פצעי בגרות (עם עובד, 1969)

רשימת יצירות לשאלון 05, קיץ תשע"ח

ספרות / 2 יחידות

בר-יוסף יהושע: עיר קסומה* (הקיבוץ המאוחד, 1979)

גרוסמן דוד: ספר הדקדוק הפנימי* (הקיבוץ המאוחד, 1991); **מומיק** (הקיבוץ המאוחד, 2006)

הנדל יהודית: החמסין האחרון (הקיבוץ המאוחד, 1993)

יהושע אברהם ב': המאהב (שוקן, 1981); **מר מאני*** (הקיבוץ המאוחד, 1993); **השיבה מהודו** (הקיבוץ המאוחד, 1994); **שליחותו של הממונה על משאבי אנוש** (הקיבוץ המאוחד, 2004)

לפיד שולמית: גיא אוני (כתר, 1982)

מגד אהרון: החי על המת (עם עובד, 1974); **פויגלמן** (עם עובד, 1987); **מסע באב** (עם עובד, 1980)

מיכאל סמי: חצוצרה בוואדי (עם עובד, 2003); **חסות** (עם עובד, 1979)

נבו אשכול: ארבעה בתים וגעגוע (זמורה ביתן, 2004)

ס' יזהר (סמילנסקי): מקדמות* (זמורה ביתן, 1992)

עגנון שמואל יוסף: סיפור פשוט* (**כל סיפורי ש"י עגנון**, כרך ג': **על כפות המנעול**, שוקן, 1998; וכן: **סיפור פשוט** (כולל הערות וביאורים, שוקן, 1998); **שירה*** (שוקן, 1999)

עוז עמוס: מיכאל שלי (עם עובד, 1990); **מנוחה נכונה** (עם עובד, 1983); **קופסה שחורה** (עם עובד, 1996)

עמיר אלי: מפריח היונים (עם עובד, 1993)

פוגל דוד: חיי נישואים* (הקיבוץ המאוחד, 2000)

קורן ישעיהו: לוויה בצהריים (מפעלים אוניברסיטאיים להוצאה לאור, 1974)

ק' צטניק: השעון (מוסד ביאליק, 1972)

קנז יהושע: התגנבות יחידים* (עם עובד, 2006); **מחזיר אהבות קודמות** (עם עובד, 1997)

קניוק יורם: חימו מלך ירושלים (עם עובד, 2003); **אדם בן כלב** (ספריית פועלים, 1987)

ראובני אהרון: שמות (עם עובד, 1969)

רביניאן דורית: החתונות שלנו (עם עובד, 1999)

שבתאי יעקב: זיכרון דברים* (מפעלים אוניברסיטאיים להוצאה לאור, 1977)

שדה פנחס: החיים כמשל (שוקן, 2002)

שחם נתן: רביעיית רוזנדורף (עם עובד, 1987)

שלו מאיר: רומן רוסי (עם עובד, 1988); **כימים אחדים** (עם עובד, 1994); **יונה ונער** (עם עובד, 2006)

שמיר משה: הוא הלך בשדות (עם עובד, 1972); **במו ידיו: פרקי אליק** (עם עובד, 1972)

תמוז בנימין: מינוטאור (הקיבוץ המאוחד, 1980); **רקוויאם לנעמן** (זמורה-ביתן-מודן, 1978)

רשימת יצירות לשאלון 05, קיץ תשע"ח

ספרות / 2 יחידות

קבוצה שנייה – רומאן מתורגם

אוסטר פול: ארמון הירח (עם עובד, 1977); **מוסיקת המקרה** (עם עובד, 1992)

אורוול ג'ורג': 1984 (עם עובד, 1972)

אז'אר אמיל (גארי רומן): כל החיים לפניו (עם עובד, 1984)

אייטמטוב צ'ינגיס: והיום איננו כלה (עם עובד, 1994)

אליוט ג'ורג': הטחנה על שפת הפלוס (כרמל, 1998)

גולדינג ויליאם ג'רלד: בעל זבוב (עם עובד, 1972)

בולגקוב מיכאיל: האמן ומרגריטה* (ידיעות אחרונות – ספרי חמד, 1999)

בל היינריך: המוקיון (מסדה, 1971)

בלזק אונורה דה: אבא גוריו (הקיבוץ המאוחד, 1992); **הדודן פונס** (עם עובד, 1981)

ברונטה אמילי: אנקת גבהים (כתר, 1990)

ברונטה שרלוט: ג'יין אייר (זמורה ביתן, 1987)

בשביס-זינגר יצחק: העבד (עם עובד, 2004)

גארי רומן: עפיפונים (עם עובד, 1983)

גרין גרהם: מסעותי עם דודתי (עם עובד, 1989)

דה לוקה ארי: הר אדוני (הקיבוץ המאוחד, 2003)

דוסטויבסקי פ"מ: החטא ועונשו* (ידיעות אחרונות, 1995)

דיקנס צ'רלס: תקוות גדולות (ספריית פועלים, 1983); **דוד קופרפילד** (דביר וזמורה ביתן, 1987)

הסה הרמן: נרקיס וגולדמונד (שוקן, 1975)

הרפר לי נל: אל תיגע בזמיר (עם עובד, 2003)

וולף וירג'יניה: אל המגדלור* (מפעלים אוניברסיטאיים להוצאה לאור, סימן קריאה, 1975)

ויילד אוסקר: תמונתו של דוריאן גריי (אור-עם, 1984; וכן: חנות ספרים, 1998)

טולסטוי לב: אנה קרנינה* (עם עובד, 1999)

מאן תומס: בית בודנברוק* (עם עובד, 1986)

לורנס דיוויד הרברט: בנים ואוהבים (שוקן, 1981)

מארקס ג' גרסיה: מאה שנים של בדידות* (עם עובד, 1972); **אהבה בימי כולרה** (עם עובד, 1989)

מוריסון טוני: העין הכי כחולה (הקיבוץ המאוחד, 1996)

מלמוד ברנרד: העוזר (עם עובד, 1979)

ממי אלבר: נציב המלח (עם עובד, 1964)

סלינג'ר ג'רום דיוויד: התפסן בשדה השיפון (עם עובד, 1975)

רשימת יצירות לשאלון 05, קיץ תשע"ח

ספרות / 2 יחידות

סראמגו ז'וזה: על העיוורון (הקיבוץ המאוחד, 2000)

פוקנר ויליאם: הקול והזעם* (ספריית פועלים, 1973); **אור באוגוסט*** (ספריית פועלים, 1968)

פיצג'ראלד פ' סקוט: גטסבי הגדול (הקיבוץ המאוחד, 1999); **ענוג הוא הלילה** (עם עובד, 1973)

פלובר גוסטב: מאדאם בובארי* (הקיבוץ המאוחד, 1991)

פרלה יהושע: יהודים סתם (הקיבוץ המאוחד, 1992)

פריש מקס: הומו פאבר (ספריית פועלים, 1982)

קאמי אלבר: הדבר (עם עובד, 2001); **הזר** (עם עובד ומסדה, 1985); **אדם הראשון** (עם עובד, 1995)

קונדרה מילן: ספר הצחוק והשכחה (זמורה ביתן, 1981)

קזנצאקיס ניקוס: חייו ומעלליו של אלכסיס זורבס (זורבה היווני) (עם עובד, 1995)

קפקא פרנץ: המשפט* (שוקן, 1992)

קבוצה שלישית – נובלה עברית

אורפז יצחק: נמלים (**שלוש נובלות**, עם עובד, 1972; וכן: גוונים 1997)

ביאליק חיים נחמן: מאחורי הגדר, (**ביאליק – סיפורים**, דביר, 1956; וכן: פרויקט בן יהודה – http://benyehuda.org/bialik)

בן נר יצחק: עתליה (**אחרי הגשם: שלושה סיפורים**, כתר, 1979)

הראבן שולמית: נביא; אחרי הילדות; שונא הנסים (**צימאון**, דביר, 1996)

טביב מרדכי: כינורו של יוסי (עם עובד, 1964)

יהושע אברהם ב': שלושה ימים וילד (**כל הסיפורים**, הקיבוץ, המאוחד, 1993)

כהנא-כרמון עמליה: לב הקיץ לב האור (**בכפיפה אחת**, הקיבוץ המאוחד, 1971; וכן: **כאן נגור**: חמש נובלות, הקיבוץ המאוחד, 1996)

ס' יזהר (סמילנסקי): **חרבת חזעה** (**ארבעה סיפורים**, הקיבוץ המאוחד, 1984; וכן: **סיפור חרבת חזעה ועוד שלושה סיפורי מלחמה**, זמורה ביתן, 1989)

סרי דן בניה: עוגיות המלח של סבתא סולטנא (כתר, 1988)

קסטל-בלום אורלי: המינה ליזה (כתר, 1995); **רדיקלים חופשיים** (**רדיקלים חופשיים**, כתר, 2000)

קבוצה רביעית – נובלה מתורגמת

אייטמטוב צ'ינגיס: ג'מילה (כרמל, 2005)

הראבל בוהומיל: העיירה שבה נעצר הזמן (עקד, 1994)

בולגאקוב מיכאיל: לב של כלב (כפתור, תשמ"ט)

המינגווי ארנסט: הזקן והים (עם עובד, 1980)

זיסקינד פטריק: היונה (עם עובד, 1986)

מאן תומס: טוניו קריגר; מוות בוונציה (**מוות בוונציה וסיפורים אחרים**, הקיבוץ המאוחד, 1988)

מוריאק פרנסואה: הנשיקה למצורע; הורתו (**הנשיקה למצורע**, עם עובד, 1981)

מלוויל הרמן: ברטלבי (משרד הביטחון, ספריית תרמיל, 1988; וכן: **המעורר** מס' 2, 1997); וכן: **מחווה לשישה סיפורים של המאה התשע-עשרה**, בעריכת נילי מירסקי, עם עובד, 2006.

פרק ד – דרמה

יש ללמוד **שני** מחזות: טרגדיה אחת (מאת סופוקלס או מאת שקספיר) מן הקבוצה הראשונה, ומחזה אחד נוסף, (עברי או מתורגם), מבין המחזות שבקבוצות השנייה והשלישית.

קבוצה ראשונה – טרגדיה מאת סופוקלס או מאת שקספיר

סופוקלס: אנטיגונה (דביר, 1970; וכן: מוסד ביאליק, 1971; וכן: שוקן, 1990);

אדיפוס המלך (מוסד ביאליק, 1971; וכן: שוקן, 1994)

שקספיר ויליאם: המלט (אור-עם, 1973; וכן: דביר, 1981); **מקבת** (הקיבוץ המאוחד, 1971; וכן: עם עובד, 1986); **המלך ליר** (מוסד ביאליק, 1971; וכן: אור-עם, 1994); **אותלו** (דביר, 1991); **רומיאו ויוליה** (הקיבוץ המאוחד, 1985)

קבוצה שנייה – מחזה מתורגם

איבסן הנריק: בית בובות (אור-עם, 1983)

ברכט ברטולד: מעגל הגיר הקווקזי (אור-עם, 1984); **אימא קוראז'** (עם עובד, 1986)

דירנמט פרידריך: ביקור הגברת הזקנה (אור-עם 1983)

ויליאמס טנסי: ביבר הזכוכית (אור-עם, 1982); **חשמלית ושמה תשוקה** (אור-עם, 1985)

לורקה גרסיה פדריקו: ירמה (מחזות, הקיבוץ המאוחד, 1965; וכן: עם עובד, 1988)

מילר ארתור: מותו של סוכן (אור-עם, 1986)

סטרינדברג אוגוסט: העלמה יוליה (אור-עם, 1985)

פינטר הרולד: החדר (אור-עם, 1988)

פירנדלו לואיג'י: שש נפשות מחפשות מחבר (מרכז ישראלי לדרמה, 1990)

צ'כוב אנטון: גן הדובדבנים; שלוש אחיות (ארבעה מחזות, עם עובד, 1973)

רשימת יצירות לשאלון 05, קיץ תשע"ח

ספרות / 2 יחידות

קבוצה שלישית – מחזה עברי

אלוני נסים: הכלה וצייד הפרפרים (הקיבוץ המאוחד, 1980); **הנסיכה האמריקאית** (עמיקם, 1963); **אכזר מכל המלך** (ידיעות אחרונות, ספרי חמד, 1997)

בן שמחון גבריאל: מלך מרוקאי (עדי, 1980)

בר יוסף יוסף: אנשים קשים (מפעלים אוניברסיטאיים להוצאה לאור, 1983)

לוין חנוך: חפץ (**חפץ ואחרים**, הקיבוץ המאוחד, 1988); **הילד חולם** (**מלאכת החיים ואחרים**, הקיבוץ המאוחד, 1991)

לפיד שולמית: רכוש נטוש (אור-עם, 1991)

סובול יהושע: ליל העשרים (אור-עם, 1990); **גטו** (אור-עם, 1989)

שבתאי יעקב: נמר חברבורות (הקיבוץ המאוחד, 1985)

תומר בן ציון: ילדי הצל (עמיקם, 1963)